

Konferenciabeszámoló a FEANTSA 2021 október 4-5 között megrendezett hibrid konferenciájáról

Írta: Fehér Boróka és Oláh Dóra, BMSZKI Szakmai fejlesztési és módszertani iroda

A FEANTSA 2021 októberében tartotta meg Fizetett árak és tanulságok című konferenciáját a szakma 270 szereplőjének részvételével, a szlovákiai Pozsonyban. A hibrid konferenciát Zuzana Čaputová, a Szlovák Köztársaság elnöke védnökségével és a szlovák civil szervezet és FEANTSA-tag, a Proti Prudu partnerségével tartották meg.

Az olyan workshopok, mint a „Kilakoltatások a globális járvány alatt” és a „Lakhatás, egészségügy és Covid” lehetőséget biztosítottak a világjárványt megelőző politikák számbavételére, és annak mérlegelésére, hogy ezek a politikák hogyan alakították a járványra adott válaszukat. Hasonlóképpen, a „Rewind: A múlt hibáiból tanulva” című előadás alatt a FEANTSA három korábbi elnökének részvételével azt a kérdést feszegették, hogyan lehetséges, hogy azokban az országokban – Hollandia, Skócia és Írország – is nő a hajléktalanság, ahol rendelkeznek a hajléktalanság elleni küzdelemhez szükséges forrásokkal, stratégiákkal és kutatásokkal.

Nicholas Pleace előadásában azt vizsgálta, hogy a szociális ágazat hogyan tarthatja fenn a hajléktalanság felszámolása iránti elkötelezettségét, miközben a világjárvánnyal is meg kell küzdenünk. Pleace szerint „a világjárvány megmutatta, hogy hatékonyabban is megelőzhetjük és megszüntethetjük a hajléktalanságot. A kihívás most az, hogy megtaláljuk a módját annak, hogy megakadályozzuk az éles visszalépést”.

A konferencián a hajléktalanság felszámolására irányuló európai kezdeményezéseket és az alternatív lakhatási modelleket bemutató workshopot is találtunk, melyek gyakorlati eszközöket kínáltak a hajléktalanság csökkentéséhez. A „Hajléktalanság megszüntetése a kelet-európai országokban” szekció során pedig arra emlékeztetettük a résztvevőket, hogy egyedi megoldásokat kell alkalmazni a helyi szinten sajátosnak számító problémák kezelésére, ha Európa előrelépést akar tenni a hajléktalanság elleni küzdelemben.

A hajléktalanság elleni küzdelem európai platformjának 2021 júniusi elindításakor mind a 27 tagállam, valamint az uniós intézmények és más érdekelt felek is összefogtak, hogy aláírják a hajléktalanság elleni küzdelemről szóló lisszaboni nyilatkozatot, és ezáltal kötelezettséget vállaljanak arra, hogy 2030-ig felszámolják a hajléktalanságot. A platform elindulásával megérett az idő arra, hogy a szakpolitikai konferenciánkon helyet biztosítsanak a legmodernebb tudás, az úttörő szakpolitikai eszközök és a legújabb gyakorlatok bemutatásához, terjesztéséhez.

Fiatalok hajléktalansága – workshop

A FEANTSA minden évben készít egy jelentést a lakhatási kirekesztésről Európában – a 2020-as anyag az ifjúságra koncentrál.

BMSZKI
Budapesti Módszertani
Szociális Központ és Intézményei

Készült a BMSZKI Off The Street Erasmus programjának a keretében

A hajléktalanságot strukturális problémaként kezelik, EUROSTAT adatokat mutatnak be:

- a lakhatási költségek Európa szerte növekedtek az elmúlt 10 évben (2014 óta +14%) – különösen a bérleti díjak terén
- több európai fővárosban magasabb egy egyszobás lakás bérleti díja, mint a fiatalok medián jövedelme
- a szegényebbek lakhatási kiadásai megközelítik a jobbmódúakét, vagyis szociálpolitikai beavatkozás szükséges
- eközben az állami lakhatásra fordított kiadások folyamatosan csökkennek
- az alacsony jövedelmű fiatalok különösen veszélyeztetettek
- a fiatalok aránya a hajléktalan emberek között többszörösére nőtt pl. Hollandiában, Graz-ban és Salzburgban Ausztriában, Párizsban, Írországbán, Dániában
- COVID-19 hatás:
  - szülőkről leválás megnehezült – mentális problémákhoz vezethet (az otthoni lakáshelyzet függvényében).
  - kutatás: 20% szerint megnehezedett a lakhatáshoz való jog érvényesítése, minden harmadiknál veszélybe is került.
  - nőtt a közterületen élők száma.
- sok helyen korlátozott ideig érhetőek el a támogatások.

Melanie Schmit (NL): Elsőként lakhatást projekt fiatalok számára ([LIMOR](#))

- Amszterdamban és Hágában már több ilyen projektet valósítottak meg olyan sikerrel, hogy azóta már több holland városban indítottak hasonló projektet.
- 2018-ban a hajléktalan emberek 32%-a fiatal volt (18-29), 2009-2018 között megháromszorozódott.
- A harmadik országból érkezők 39%-a fiatal.
- Több a fiatal nő, mint az idősebb hajléktalan emberek között (26%).
- Elsősorban a nagyobb városokban koncentrálnak.
- 2019-ben indult az első ifjúsági projekt Hágában – 400 regisztrált fiatal hajléktalan, egyre több az éjjeli menedékhely férőhely, de a fiatalok sokszor nem jutottak be.

Feltételek:

- bérleti feltételek (fizetés + együttélési szabályok) betartása
- heti min. egy kapcsolattartás (általában ennél intenzívebb)

Holisztikus segítségnyújtás, sorstárs segítség, intenzív esetmenedzsment.

Cél: egészséges felnőtté válás, személyiségfejlesztés.

Szabad hibázni, hiszen fiatalokról van szó.

Strukturális cél: fiatalok hajléktalanságának felszámolása; ne legyenek fiatalok éjjeli menedékhelyeken; prevenció.

Célcsoport: 16-24 évesek, akik be sem jutottak a hagyományos ellátórendszerbe (pl. korábbi rossz tapasztalatok miatt) vagy kihullottak onnan – jelenleg 19 éves a legfiatalabb.

Önálló bérlakáshoz jutnak, határozatlan ideig – hosszútávú, de nem örökké.

Most vizsgálják a co-living (közös lakás) lehetőségét olyanoknak, akik ezt szeretnék... Ugyanakkor lehet, hogy a megfizethetőség miatt erre mozdulnak.

A lakástulajdonos cég kezeli a lakással kapcsolatos ügyeket, a segítő a fiatalot támogatja (akár a kettő közötti konfliktusban is).

Lakással kapcsolatos kiadásokat + megélhetést az önkormányzati lakhatási támogatás fedezi, a 18-21 éveseknél további támogatás szükséges + bútorozási támogatás.

8 ügyfél/segítő (6-ról indultak, de a tapasztalat azt mutatta, hogy a fiataloknak kevesebb támogatásra van szükségük, mint a felnőtteknek).

Korábban a fiatalok fele hajléktalan volt (éjjeli menedékhely vagy utca), 10 érkezett közvetlenül a gyermekvédelemből. A hajléktalan fiataloknak is egy jelentős része állami gondoskodásból érkezett, de a rossz tapasztalatok miatt nagykorúvá válása után már nem akart együttműködni.

46 fiatalból csak három esett ki, 2 már önállóan kiköltözött, a többiek stabilan bent élnek.

Eddig volt egy apa, akinek volt gyereke, és egy másik nő a program segítségével kapta vissza az állami gondoskodásból a gyermekeit.

Romák és hajléktalanság - workshop

Bevezető előadásában Christopher Lee, az Európai Roma Jogok Központja szervezet munkatársa a romák helyzetét az 1900-as évekig visszamenőleg mutatja be. A prezentációban megemlékezik a második világháború alatt meggyilkolt romákról is.

A romák az európai lakosság szegénységgel leginkább sújtott etnikai kisebbsége, akik társadalmi kirekesztéssel, hátrányos megkülönböztetéssel, a foglalkoztatás, oktatás, lakhatás és egészségügy terén pedig egyenlőtlen hozzáféréssel rendelkeznek.

Bár a roma népesség az európai nemzet szerves része, a legtöbb országban intézményi szinten tapasztalható a rasszizmus: a szociális ellátások, az egészségügy, a munkaerőpiac, a lakhatás és jogi szabályozás területén. Romániában pl. a bérlakásigénylések során extra pontnak számít a főiskolai diploma, így a jellemzően alacsonyabb végzettséggel rendelkező romák máris kisebb eséllyel indulnak a pályázatokon.

A COVID járvány alatt hozott, kilakoltatást hátráltató intézkedések egy ideig megvédték a fizetéképtelenné vált romákat otthonuk elvesztésétől. A veszélyhelyzet elmúlásával azonban pl. Olaszországban és Szlovákiában azonnal elindultak a kilakoltatások.

A gyűlölet bűncselekmények, mint a romák elleni gyűlöletbeszéd, a rasszista támadások, a szélsőjobboldali csoportok gyülekezései és a pogromok is gyakoriak. Jellemzőek a rendőri visszaélések, a közösségek elleni razzia és az etnikai alapú profilalkotás¹.

A romák gyakran számolnak be bántalmazásról az egészségügyi ellátások igénybevétele során is: a várandós nőkkel szemben gyakorta tapasztalható orvosi gondatlanság és alacsonyabb színvonalú ellátás, mint a nem roma származású kismamák esetében. Macedóniában egy várandós roma nő nem jutott időben orvosi ellátáshoz, és ez a nő és a magzat halálához vezetett.

---

¹ A megkülönböztető etnikai profilalkotás azt a gyakorlatot jelenti, amelynek során a bűnüldözési döntések alapját kizárólag vagy főként egy személy faji, etnikai vagy vallási hovatartozása képezi. (Európai Unió Alapjogi Ügynöksége: A hatékonyabb rendfenntartás felé - A megkülönböztető etnikai profilalkotás megértése és megelőzése: Útmutató)

A romákat a szociális ellátások és a gyermekvédelem terén is hátrányos megkülönböztetés éri. Nagyon gyakori a roma családokból való kiemelés, a szegénységre hivatkozva. Bár a legtöbb tagállamban törvény tiltja a gyermek kiemelését családjából pusztán anyagi okok miatt, roma gyermekeket gyakrabban emelnek ki családjukból anyagi okok miatt, mint nem-roma kortársaikat.

A romákat gyakran éri nyílt támadás politikusok részéről is. 2017-ben nagy visszhangot váltott ki Angel Dzhambazki, az Európai parlament bolgár képviselőjének esete, aki agresszív romaellenes propagandát terjesztett a parlamentben, a médiában és a közösségi oldalakon.

Sokat foglalkozott a média Kraszimir Karakachanov, az előző bolgár kormány miniszterelnök-helyettese és védelmi miniszter ügyével is, aki 2019. január 8-án a plovdivi Vojvodinovo faluban tett romaellenes kijelentésével – a Bolgár Legfelsőbb Közigazgatási Bíróság 2021-ben meghozott döntése értelmében – diszkriminációt követett el.

A fenti két példa kapcsán joggal jut eszünkbe, hogy ahol a törvényhozók ilyen nyelvezetet használnak egy-egy kisebbség említése során, ott milyen lehet a romák helyzete és általános megítélése.

Miért vándorolnak a romák?

A romák helyzete nyugaton sem jobb, legfeljebb jobban védi őket a politikai környezet.

A vándorlás okai:

- kiszámíthatóbb jövő, jobb körülmények
- menekülés a kilátástalanságból és a kitaszítottságból
- jobb színvonalú oktatás a gyerekeik számára
- a rasszista közegből egy multikulturális környezetbe kerüljenek.

Milyen nehézségekkel szembesülnek az új otthonuknak választott országokban?

- Nehéz hozzájutni a közszolgáltatásokhoz (megfizethető lakhatás hiánya, diszkrimináció a munkahelykeresés és foglalkoztatás során)

Sok tagország megnehezíti a roma emberek boldogulását:

Dániában például büntetik a közterületi kéregetést. Sok helyen bevett gyakorlat az etnikai alapú profilalkotás. Bizonyos helyekre be sem engedik a roma származásúakat, vagy már a határátlépés során visszaküldik őket azokba az országokba, ahonnan elvándorolnának. A hatóságok ismerik a romatelepeket.

Az Unar1, az Olasz Diszkriminációellenes Hivatal által 2012-ben ratifikált, a romák integrációját célzó nemzeti stratégia szerint „a roma emberek hajléktalansága a szegénység és a társadalmi kirekesztés legszélsőségesebb példája az olasz társadalomban”, amelyet úgy kell kezelni, hogy "a romák és szintik számára a lakhatási megoldások széles köréhez való hozzáférést kell biztosítani, és fel kell számolni a krízishelyzetekre létrehozott hatalmas, egynemzetiségű telepeket”.

Ennek ellenére 2018-ban még mindig 26 000 roma él hivatalos vagy informális nyomornegyedekben. Több mint 16 400 roma ember, akik 43%-a olasz nemzetiségű, és az önkormányzat által fenntartott telepeken él, míg több mint 9600, többségében romániai roma, akik informális telepeken élnek, súlyos lakhatási és társadalmi kirekesztettségben.

Az olaszországi romák hajléktalanná válása több tényezőre vezethető vissza, még ha egy látszik is dominánsnak: a széles körben elterjedt előítéletesség fennmaradása, amely erősen befolyásolta a hajléktalan romákra vonatkozó olasz lakáspolitikát az elmúlt 3 évtizedben.

Hogyan tudnák jobban támogatni a szolgáltatók a roma embereket?

- fontos lenne megérteniük, milyen körülmények között éltek hazájukban ezek az emberek.
- segíteni kellene őket abban, hogy hozzáférjenek a közszolgáltatásokhoz (megfelelő iratok, eü ellátás stb.)
- a szolgáltatók nyújtói számára továbbképzéseket tartani ahhoz, hogy jobban ismerjék a roma embereket, pontosabb képük legyen a szükségleteikről.
- az igazgatási és szolgáltatásokat nyújtó szervezetekben jelen lévő faji előítéletek kezelésére is szükség lenne.

A szekció második felében Donatella de Vito, a Casa della Carita szakmai vezetője tart előadást milánói programjukról.

A Casa della Carità idősek, családok, migránsok és menekültek, hajléktalanok, mentális problémákkal küzdő emberek, fogyatékkal élő nők és férfiak, illetve gyermekek ellátásával foglalkozik. Szolgáltatásai korosztálytól, országtól és vallástól függetlenül a fent felsorolt csoportok minden tagja számára elérhetőek.

2004-ben egy átmeneti tábort találtak önkéntesek, melyet – főként Romániából érkező – roma emberek laktak. Az önkéntesek krízisjelleggel alapvető ellátás megszervezésével nyújtottak segítséget az ott lakó embereknek. Egy évvel később az önkéntesek jeleztek a szervezet felé, hogy megkezdődtek a kilakoltatások a táborból. A Casa della Carita igazgatója ekkor nyitotta meg az intézmény kapuit a tábor lakói előtt, és egy nagyszabású médiakampány keretében a város és a lakosság segítségét kérte a családok elhelyezéséhez. Milanoi Tartomány azonnali pénzügyi segítséget nyújtott a szervezetnek és több apartmant is felajánlott a családok elszállásolásához. Miután ideiglenes lakhatási megoldást találtak a családok számára, egy mediátorral kezdtek el dolgozni a csoport- és a családok szintjén, felmérve a telepiek sajátos igényeit és körülményeit, hogy személyre szabott gondozási tervet dolgozhassanak ki számukra.

A családok nagyon különböző helyzetben voltak: különbség mutatkozott az iskolázottságban és a munkatapasztalatok terén. Az integrációt elősegítendő személyes gondozást nem egy előre meghatározott módszertan, hanem az egyéni igények alapján alakították ki.

Segítségnyújtás formái:

- Az elsődleges cél a gyermekek iskolai beilleszkedésének támogatása és az iskolák támogatása volt. Egy pilot-program keretében az Oktatási Minisztériummal és Milánó városával együttműködve dolgoztak ki stratégiát a gyerekek felzárkóztatásához.
- Nőket támogató projektek, heti rendszerességű sorstárs-segítő csoportok,
- Felnőttek gyermekek számára írás-olvasás tanítása, nyelvtanfolyamok biztosítása,
- Szakképzések biztosítása, munkába helyezés.

Az Alapítvány 2009-ig folytatta a munkát a családokkal. A folyamat végére a családok 80%-a önálló lakhatásba tudott költözni, 9 %-uk lakástulajdonossá vált.

2012-ben Pioltello önkormányzata (egy Milánó melletti kisváros) is felvette a kapcsolatot a Casa della Caritával, mert fel kellett számolniuk egy illegális tábort, amelyhez civilek és szociális szervezetek támogatását kérték. A Milano-ban bevált modellt megismételték Pioltello-ban is. Ettől a pillanattól kezdve a Casa della Carità nagyobb hatást tudott gyakorolni a milánói önkormányzat szociálpolitikai döntéseire is. A projekt beépült a milánói önkormányzat szolgáltatási elemei közé, és intézményi projektté vált. A telepék felszámolása nem állt meg, de az önkormányzatok sokkal óvatosabbak 1-1

ilyen akció során, és segítségül hívják a szociális szakma képviselőit is. Tisztában vannak azzal, hogy a telepek felszámolása után lakhatási lehetőséget kell biztosítaniuk a családok számára.

Donatella kiemelte, hogy nagyon sok forrás lenne elérhető roma emberek inklúziójára, de a tagországok nem vállalják a programmal járó esetleges nehézségek, kudarcok kockázatát. A sikeres programok tapasztalatait felhasználva egy közös európai együttműködés kialakítása lenne a cél, és fontos lenne nyomást gyakorolni a tagállamokra, hogy használják ki az EU-s források adta lehetőségeket.

